

ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΝΕΡΟΥ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

2. ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

2.1 Μεθοδολογία Υπολογισμού των Τελών Νερού

2.1.1 Μέθοδος Τρέχουσας Αξίας για Αρδευτικά Τέλη

2.1.2 Μέθοδος Ισοσκελισμένου Προϋπολογισμού για Υδρευτικά Τέλη

2.2 Παρατηρήσεις και Σύγκριση των Μεθόδων Υπολογισμού των Τελών

2.3 Υφιστάμενα Τέλη Νερού

2.3.1 Ύδρευση

2.3.1.1 Υφιστάμενα Υδρευτικά Τέλη

2.3.1.2 Προτεινόμενα Υδρευτικά Τέλη

2.3.1.3 Γενικές Παρατηρήσεις

2.3.2 Άρδευση

2.3.2.1 Υφιστάμενα Αρδευτικά Τέλη

2.3.2.2 Προτεινόμενα Αρδευτικά Τέλη

2.3.2.3 Γενικές Παρατηρήσεις

2.3.3 Άλλα Τέλη

3. ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

4. ΣΥΝΟΠΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ/ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 : Μέθοδοι Υπολογισμού των Τελών Νερού για
Άρδευση και Ύδρευση

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 : Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λεμεσού
Ποσότητες Νερού από ΤΑΥ 1986-1999, Χρεώσεις

**ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΝΕΡΟΥ
ΥΔΑΤΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ
21 ΜΑΡΤΙΟΥ, 2000**

ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΝΕΡΟΥ

*υπό Γ. Σωκράτους, M.B.A., Ph.D.
Προϊστάμενος Υπηρ. Τηλεμετρίας
Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων*

1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την ανάπτυξη όλων των παραδοσιακών πηγών νερού όπως υπόγειες και επιφανειακές, αλλά και με το φαινομενικό κορεσμό ή καλύτερα τη μη εύκολη αποδοχή από πολλούς της αφαλάτωσης για επαύξηση της παροχής νερού η διαχείριση της ζήτησης καθίσταται σήμερα ένα από τα λίγα εναπομείναντα μέτρα για απάμβλυνση του υδατικού μας προβλήματος. Η καλύτερη διαχείριση της ζήτησης νερού επιτυγχάνεται με την κατάλληλη τιμολογιακή πολιτική που εδράζεται στην αρχή ότι η τιμή του νερού πρέπει να αντικατοπτρίζει το πραγματικό του κόστος. Η ορθολογική τιμολόγηση του νερού είναι βασικός παράγοντας στη αποτελεσματική και αποδοτική χρήση του.

2: ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Οι κυριότερες χρήσεις του νερού στην Κύπρο είναι η άρδευση και η ύδρευση. Με βάση τα ευρήματα της μελέτης που έκανε η Διεθνής Τράπεζα (IBRD) το 1994, η γεωργία καταναλώνει το 75% της ολικής κατανάλωσης νερού ακολουθούμενη από την ύδρευση με 25%. [1]* Συνήθως οι βιομηχανικές, τουριστικές και εμπορικές χρήσεις περιλαμβάνονται στην ύδρευση επειδή το σύστημα διακλάδωσης του νερού στις πόλεις είναι κοινό για όλες τις χρήσεις. Οι βιομηχανικές/εμπορικές και τουριστικές χρήσεις καταλαμβάνουν το 6% και 11% αντίστοιχα της ολικής κατανάλωσης νερού για ύδρευση.

Η τιμολόγηση του νερού όσον αφορά τη μέθοδο υπολογισμού των τελών αλλά και το ύψος χρέωσης διαφέρει μεταξύ της ύδρευσης και άρδευσης.

2.1 Μεθοδολογία Υπολογισμού των Τελών Νερού

Στην άρδευση το τέλος υπολογίζεται με τη μέθοδο της «Τρέχουσας Αξίας» (Present Worth Value) ενώ στην ύδρευση η μέθοδος που χρησιμοποιείται είναι εκείνη του «Ισοσκελισμένου Προϋπολογισμού» (Balanced Budget). Επιπρόσθετα το νερό για ύδρευση φέρει ολόκληρη τη τιμή κόστους ενώ το νερό άρδευσης τιμάται σήμερα μόνο με το 22,3% του σταθμικού μέσου όρου του κατά μονάδα κόστους όλων των έργων.

* Οι αριθμοί σε τετράγωνες αγκύλες αναφέρονται στη βιβλιογραφία

2.1.1 Μέθοδος Τρέχουσας Αξίας για Αρδευτικά Τέλη

Η μαθηματική αποτύπωση της μεθόδου δίνεται στη πρώτη εξίσωση του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ 1.

Το μοναδιαίο κόστος του νερού για άρδευση αποτελείται από δύο μέρη, το κεφαλαιουχικό και το ετήσιο λειτουργικό. Το κεφαλαιουχικό μοναδιαίο κόστος υπολογίζεται ανάγοντας τόσο τα ετήσια κεφαλαιουχικά κόστη, περιλαμβανομένων των επενδύσεων για σκοπούς αντικατάστασης, όσο και τις ετήσιες ποσότητες του νερού που διατέθηκαν ή θα διατεθούν σε τρέχουσες αξίες με βάση το χρόνο ανάλυσης χρησιμοποιώντας επιτόκιο ίσο με εκείνο των Κρατικών Ονομαστικών Χρεογράφων Αναπτύξεως. [2] Η ανάλυση, ή αναγωγή, γίνεται για τα 40 χρόνια οικονομικής ζωής του έργου, ο δε πρώτος χρόνος ζωής θεωρείται ο χρόνος αρχής της λειτουργίας του έργου. Στην περίπτωση του Έργου του Νότιου Αγωγού λαμβάνεται υπ' όψη επιπρόσθετη περίοδος χάριτος 5 χρόνων για αποπληρωμή των επενδύσεων. Το πηλίκο των αθροισμάτων των τρεχουσών αξιών των κεφαλαιουχικών επενδύσεων και του νερού δίνει το μοναδιαίο κεφαλαιουχικό κόστος για το χρόνο ανάλυσης. Το μοναδιαίο λειτουργικό ετήσιο κόστος υπολογίζεται χρησιμοποιώντας τα πραγματικά ή αναμενόμενα ετήσια έξοδα διαιρούμενα με την ποσότητα του νερού που διατέθηκε – ή θα διατεθεί – για τον υπό εξέταση χρόνο. Τα ετήσια έξοδα περιλαμβάνουν έξοδα λειτουργίας, συντήρησης, ενέργειας, αγοράς νερού, διοίκησης τόσο για τα κατ' ιδίαν υδατικά έργα όσο και για τα δαπανώμενα για τα Κεντρικά Γραφεία του ΤΑΥ και τέλος έξοδα διύλισης και επεξεργασία του νερού, από τα λύματα.

Σύμφωνα με το Άρθρο IV, Οικονομικές Διατάξεις, Εδάφιο 4.02 της Συμφωνίας Αρ. CY2914 με τη Διεθνή Τράπεζα για το Έργο του Νότιου Αγωγού [3] «Ο Οφειλέτης οφείλει να καθιερώσει τέλη για το αρδευτικό νερό τα οποία να είναι επαρκή να καλύπτουν το 38% του σταθμικού μέσου όρου του κατά μονάδα κόστους του νερού αυτού». Ο σταθμικός μέσος όρος του κατά μονάδα κόστους «υπολογίζεται κατόπιν πολλαπλασιασμού του κατά μονάδα κόστους του κάθε υδατικού σχεδίου με τον αντίστοιχο όγκο του πωλούμενου νερού, αθροίσματος των προκυπτόντων γινομένων και διαίρεσης του ολικού αυτού δια του ολικού όγκου του νερού που είναι διαθέσιμο με βάση τα ειρημένα σχέδια και έργα». Σε μαθηματική μορφή.

$$C_B = 0,38 * \left[\frac{\sum_{j=1}^{j=n} (T_{B,j} * Q_{B,j})}{\sum_{j=1}^{j=n} Q_{B,j}} \right]$$

Όπου

C_B = Τέλος αρδευτικού νερού, το βασικό χρόνο B, σε £/m³

$T_{B,j}$ = Κατά μονάδα κόστος του αρδευτικού νερού στο Έργο j, στο βασικό χρόνο B, σε £/m³

$Q_{B,j}$ = Όγκος αρδευτικού νερού στο Έργο j, το βασικό χρόνο B, σε m³

2.1.2 Μέθοδος Ισοσκελισμένου Προϋπολογισμού για Υδρευτικά Τέλη

Η μαθηματική αποτύπωση της μεθόδου δίνεται στη δεύτερη εξίσωση του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ 1.

Η μεθοδολογία υπολογισμού των υδρευτικών τελών περιλαμβάνεται στη συμφωνία CY2914 με τη Διεθνή Τράπεζα [3]. Με βάση το **Άρθρο IV, Οικονομικές Διατάξεις, Εδάφιο 4.05** ο οφειλέτης οφείλει «να εισάξει και στη συνέχεια να διατηρήσει ένα ενιαίο τιμολόγιο χονδρικής πώλησης νερού» και τα τέλη νερού για ύδρευση πρέπει να είναι επαρκή για να καλύπτουν:-

- (α) το πλήρες κόστος λειτουργίας και συντήρησης,
- (β) τις ανάγκες εξυπηρέτησης του χρέους ή την απόσβεση οποιοδήποτε από τα μεγέθη αυτά είναι ψηλότερο και
- (γ) τις ανάγκες για κεφάλαιο κίνησης

και να λαμβάνουν υπόψη οποιοδήποτε έλλειμμα ή πλεόνασμα στα απαιτούμενα έσοδα προηγούμενων χρόνων.

Ο όρος «ανάγκες εξυπηρέτησης του χρέους» σημαίνει το συνολικό ποσό του χρεολυσίου και των τόκων του χρέους τόσο των δανείων από το εξωτερικό όσο και των Κυβερνητικών πιστώσεων. Τα εξωτερικά δάνεια αποπληρώνονται σύμφωνα με τους όρους του δανείου ενώ οι Κυβερνητικές πιστώσεις είναι εξοφλητές σε 40 χρόνια μετά από μια πενταετή περίοδο χάριτος με επιτόκιο ίσο με εκείνο των Κρατικών Ονομαστικών Χρεογράφων Αναπτύξεως. Οι τόκοι κατά την περίοδο κατασκευής του έργου κεφαλαιοποιούνται ενώ οι τόκοι κατά την πενταετή περίοδο χάριτος πληρώνονται το χρόνο που παρουσιάζονται.

Ο όρος «ανάγκες για κεφάλαιο κίνησης» σημαίνει τη διαφορά μεταξύ του κυκλοφορούντος ενεργητικού (εισπρακτέων λογαριασμών αποθεμάτων και μετρητών) και των τρεχουσών υποχρεώσεων (πληρωτέων λογαριασμών και ποσών οφειλομένων σε προμηθευτές). Γενικά, το κεφάλαιο κίνησης αναφέρεται στις βραχυπρόθεσμες τρέχουσες οικονομικές πράξεις που προβλέπεται να γίνουν σε μικρή χρονική περίοδο που συνήθως είναι μικρότερη από ένα χρόνο.

Στις περιπτώσεις υδατικών έργων από τα οποία παρέχεται νερό τόσο για ύδρευση όσο και για άρδευση λαμβάνεται υπόψη μέρος των εξόδων που αντιστοιχεί στην αναλογία του όγκου του νερού που παρέχεται για ύδρευση προς το συνολικό όγκο νερού που παρέχεται από τα πιο πάνω υδατικά έργα.

2.2 Παρατηρήσεις και Σύγκριση των Μεθόδων Υπολογισμού των Τελών

Οι δύο μέθοδοι υπολογισμού των τελών ύδρευσης και άρδευσης βασίζονται στις οικονομικές διατάξεις των δανείων CY2914 & CY2398 με τη Διεθνή Τράπεζα (IBRD) και των Δανείων KF277 & KF336 του Ταμείου του Κουβέιτ (KFAED). Και τα τέσσερα δάνεια είναι για το Έργο του Νότιου Αγωγού, Φάσεις I&II.

Αμφότερες οι μέθοδοι απαιτούν όπως τα τέλη είναι ενιαία για όλα τα έργα. Με άλλα λόγια το υδρευτικό τέλος πρέπει να είναι το ίδιο για όλες τις πόλεις σε όλες τις επαρχίες και το αρδευτικό τέλος το ίδιο για όλα τα αρδευτικά έργα. Σημειώνεται ότι η πόλη της Πάφου δεν περιλαμβάνεται ακόμη στην αρχή αυτή και έχει δικά της ανεξάρτητα τέλη. Ίσως η καλύτερη ημερομηνία επιβολής της αρχής αυτής και στην πόλη της Πάφου να είναι η ημερομηνία λειτουργίας του διυλιστηρίου νερού στον Ασπρόκρεμμο τον Ιούλιο του 2001.

Η μέθοδος του «Ισοσκελισμένου Προϋπολογισμού» διασφαλίζει την έγκαιρη διαθεσιμότητα των απαραίτητων εισοδημάτων για κάλυψη των τρεχουσών και κεφαλαιουχικών αναγκών για εξυπηρέτηση των χρεών του ΤΑΥ καθώς και για τις ανάγκες του κεφαλαίου κίνησης. Η μέθοδος είναι ιδιαίτερα καλή στη περίπτωση που το ΤΑΥ είναι αυτόνομος οικονομικά, μη κερδοφόρος, οργανισμός δηλαδή Αρχή Υδάτων και όχι Κυβερνητικό Τμήμα.

Η μέθοδος υπολογισμού των υδρευτικών τελών δίνει κατά κανόνα ψηλότερα τέλη από την αντίστοιχη μέθοδο υπολογισμού των αρδευτικών τελών. Τούτο προκύπτει επειδή το μέρος των κεφαλαιουχικών επενδύσεων που χρηματοδοτείται από ξένο δανεισμό αποπληρώνεται σε 10-15 χρόνια χρονική περίοδο πολύ μικρότερη από 40 χρόνια που είναι η οικονομική ζωή του έργου. Τούτο δημιουργεί προβλήματα στη δίκαιη χρονική κατανομή των κεφαλαιουχικών επενδύσεων.

Τα υπολογιζόμενα τέλη του νερού για άρδευση και ιδιαίτερα για ύδρευση παρουσιάζουν συνήθως μεγάλες διακυμάνσεις με το χρόνο. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι το ύψος του τέλους εξαρτάται από την ετήσια διαθέσιμη ποσότητα νερού. Η διαθέσιμη ετήσια ποσότητα νερού ποικίλλει όπως και οι καιρικές συνθήκες. Οι διακυμάνσεις εξουδετερώνονται λαμβάνοντας υπόψη στο καθορισμό του τέλους τυχόν ελλείμματα ή πλεονάσματα στα απαιτούμενα έσοδα των προηγούμενων χρόνων.

Η μέθοδος υπολογισμού των υδρευτικών τελών είναι πολύπλοκη και σύνθετη. Η ανάλυση των Κυβερνητικών και ξένων δανείων, ο υπολογισμός της απόσβεσης για κάθε συνθετικό μέρος του κάθε έργου και ιδιαίτερα ο υπολογισμός του κεφαλαίου κίνησης καθώς επίσης και η δημιουργία των λογιστικών πινάκων απαιτούν πολλά στοιχεία και δεδομένα που σε μερικές περιπτώσεις είναι δύσκολο να βρεθούν. Η μέθοδος απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις λογιστικής, και πληροφορικής.

Ο υπολογισμός των τελών και στις δύο περιπτώσεις δεν λαμβάνει υπόψη το **περιβαλλοντικό κόστος** και το **κόστος εξάντλησης των πόρων**. Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην Οδηγία “Com 97” [4] υποστηρίζει ένθερμα την εφαρμογή τιμών πλήρους ανάκτησης του κόστους. Η Επιτροπή θεωρεί την τιμολογιακή αυτή πολιτική «σαν την αρχή υγιούς διαχείρισης των υδάτων».

2.3 Υφιστάμενα Τέλη Νερού

Το τέλος χρέωσης του νερού από τα Κυβερνητικά Υδατικά Έργα διαφέρει από χρήση σε χρήση.

2.3.1 Υδρευση

Τα Κυβερνητικά Συστήματα Υδατοπρομήθειας (ΚΣΥ) διαθέτουν νερό στα Συμβούλια Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και σε 83 περίπου Δήμους, Συμβούλια Βελτιώσεως και Κοινότητες. Νερό δίνεται και στη Τουρκοκρατούμενη περιοχή της πρωτεύουσας καθώς επίσης και στην υπό Τουρκική κατοχή πόλη της Αμμοχώστου. Διευκρινίζεται ότι το νερό ύδρευσης, από το ΚΣΥ, δεν παρέχεται σε ιδιώτες καταναλωτές αλλά πωλείται χονδρικά σε οργανωμένους φορείς, όπως είναι τα Συμβούλια, που αναλαμβάνουν τη διάθεση του στους ιδιώτες καταναλωτές. Κανένα τέλος δεν πληρώνεται από τους Τούρκους για το νερό που τους δίνεται στις περιοχές Λευκωσίας και Αμμοχώστου.

Σύμφωνα με την Κυβερνητική τιμολογιακή πολιτική, που εφαρμόζεται από το 1981 με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, η τιμή πώλησης του νερού από τα ΚΣΥ είναι ενιαία, αναθεωρείται περιοδικά το δε ύψος της καθορίζεται σε επίπεδο που να καλύπτει το πλήρες κόστος. Το κόστος υπολογίζεται από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων με βάση τη μεθοδολογία που διαλαμβάνουν οι συμφωνίες μεταξύ της Δημοκρατίας και της Διεθνούς Τράπεζας και του Ταμείου του Κουβέιτ όπως αυτή περιγράφεται στη Παράγραφο 2.1.2.

2.3.1.1 Υφιστάμενα Υδρευτικά Τέλη

Στον Πίνακα 1 δίνονται οι διάφορες κατά καιρούς ενιαίες τιμές που εγκρίθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο καθώς επίσης και οι προτεινόμενες νέες αναθεωρημένες τιμές.

Η σημερινή τιμή του πόσιμου νερού που διατίθεται από τα ΚΣΥ όπως έχει εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο (Αρ. Απόφ. 39.301 ημερομηνίας 12 Μαΐου 1993 και Αρ. Απόφ. 43.510 ημερομηνίας 20 Δεκεμβρίου 1995) είναι 33,5 σεντ/κ.μ. και ισχύει από την 1^η Ιανουαρίου 1994 για τα ΚΣΥ Λευκωσίας-Λάρνακας Αμμοχώστου και από τις 11/4/1994 - ημέρα έναρξης λειτουργίας του Διυλιστηρίου Λεμεσού - για τα ΚΣΥ Λεμεσού.

Εδώ αναφέρεται ότι τα Συμβούλια Υδατοπρομήθειας αναθεωρούν τη τιμή τους προς τους καταναλωτές αφού πάρουν την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου και μετά την έγκριση της Βουλής των Αντιπροσώπων. Αντίθετα, οι Δήμοι, τα Συμβούλια Βελτιώσεως και οι Κοινοτικές Αρχές έχουν το δικαίωμα να προσαρμόσουν την τιμή τους ανάλογα με τα δικά τους κόστη διανομής του νερού στους καταναλωτές και φυσικά ανάλογα με την εκάστοτε νέα τιμή του νερού που τους παρέχεται από τα ΚΣΥ χωρίς να χρειάζεται η έγκριση της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Σαν αποτέλεσμα, οι Δήμοι, τα Συμβούλια Βελτιώσεως και οι Κοινότητες έχουν συμμορφωθεί με τις πιο πάνω αποφάσεις και πληρώνουν το εγκριθέν τέλος των 33,5 σεντ/κ.μ. Αντίθετα τα Συμβούλια Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας, Λάρνακας και Λεμεσού δεν πληρώνουν για έξη τώρα συνεχή χρόνια, από το 1994, την νέα τιμή των 33,5 σεντ/κ.μ. επειδή η Βουλή των Αντιπροσώπων αρνείται να εγκρίνει την νέα ενιαία τιμή του νερού. Συνεχίζουν να πληρώνουν την παλαιά τιμή των 27,0 σεντ/κ.μ. που επεβλήθη πριν 10 χρόνια δηλαδή την 1/1/1990. Αναμένουν μάλιστα απόφαση της Κυβέρνησης να διαγράψει τις αυξημένες χρεώσεις μέχρι την έγκριση των νέων διατιμήσεων τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Πραγματικές και Προτεινόμενες Τιμές Πόσιμου Νερού Σεντ/κ.μ.

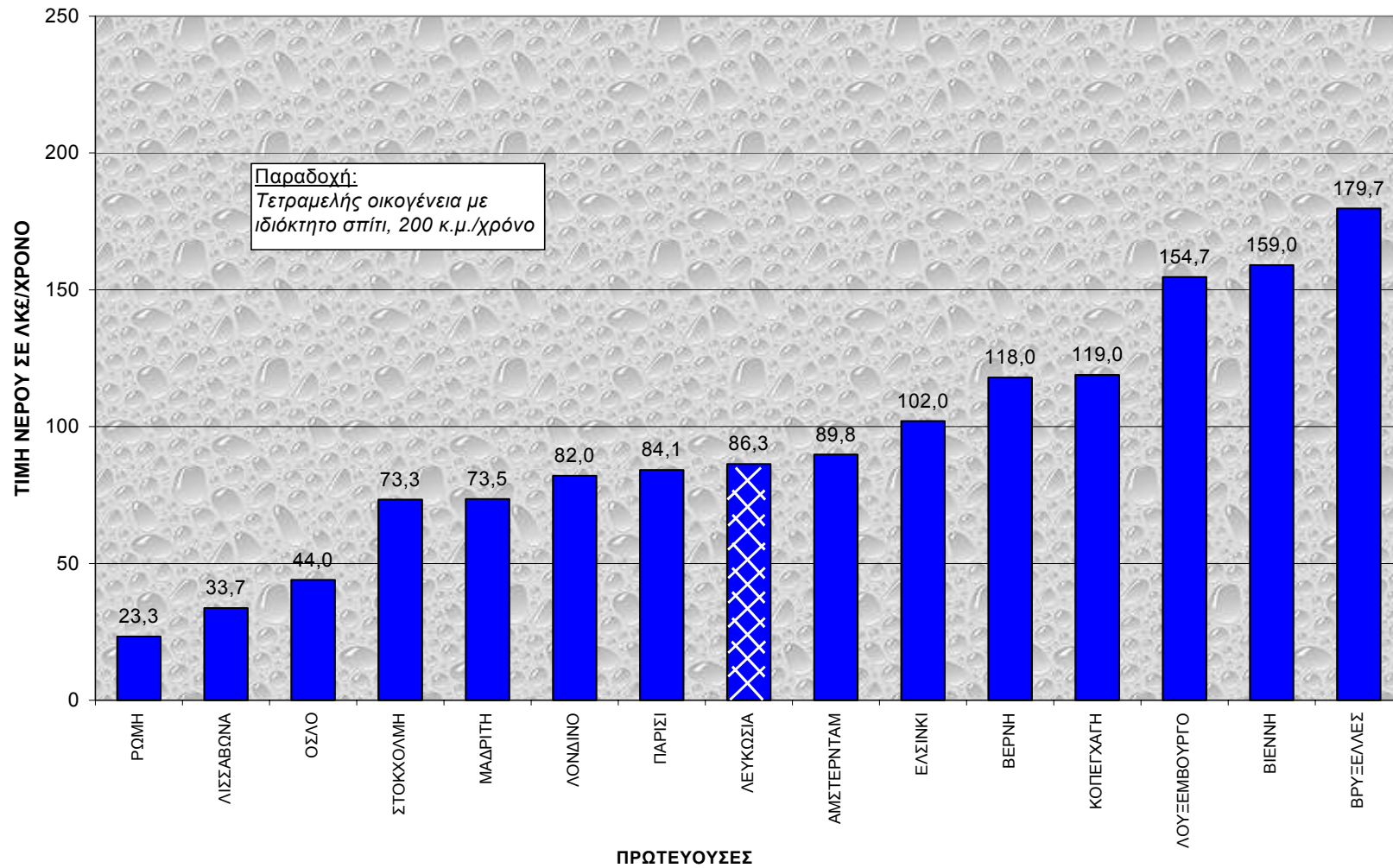
	1986- 1989	1990- 1993	1994- 1997	1998- 1999	2000- 2005
Περιγραφή Τιμής	Πραγματική (Εγκριμένες από το Υπ. Συμβ.)			Μή Εγκριθείσα	Προτεινόμενη (από το ΤΑΥ)
Ημερομηνία Εφαρμογής	1/11/85	1/1/90	1/1/94	1/1/98	1/1/2000
Τιμή, Σεντ/κ.μ.	21,7	27,0	33,5	38,5	44,0
Διαφορά % από Προηγούμενη Τιμή	24,4%	24,1%	14,9%	14,3%	
Ετήσια % Αύξηση Τιμής	5,6%	5,5%	3,5%	6,9%	

2.3.1.2 Προτεινόμενα Υδρευτικά Τέλη

Το Υπουργείο Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος ένεκα της καθυστέρησης έγκρισης του νέου τέλους των 33,5 σεντ/κ.μ. δεν έκρινε σκόπιμο να προωθήσει τη λήψη απόφασης από το Υπουργικό Συμβούλιο για αναθεώρηση της τιμής πώλησης του νερού στα 38,5 σεντ/κ.μ. για την περίοδο 1998 και 1999 γιατί αυτό θα περιέπλεκε ακόμη περισσότερο την κατάσταση. Η αναθεωρημένη τιμή των 38,5 σεντ/κ.μ. είχε όμως κατατεθεί στην Επιτροπή Τιμών του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και εξετάστηκε στις 4/9/1998. Το Υπουργείο Οικονομικών συμφώνησε με την νέα αναθεωρημένη τιμή.

Λαμβάνοντας υπ' όψη τα ολοένα αυξανόμενα κόστη του νερού και ιδιαίτερα τα συγκριτικά ψηλά κόστη αγοράς νερού από τις μονάδες αφαλάτωσης Δεκέλειας και Λάρνακας το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων έχει ετοιμάσει προκαταρκτική έκθεση για την προτεινόμενη νέα τιμή του νερού για ύδρευση που υπολογίζεται να είναι 44 σεντ/κ.μ. για την περίοδο 2000 μέχρι 2005. Τονίζεται ότι η τιμή επηρεάζεται και από το γεγονός ότι οι ποσότητες νερού που διατέθηκαν κατά τα τελευταία χρόνια είναι πολύ μειωμένες, λόγω της ανομβρίας, με αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση του μοναδιαίου κόστους του νερού. Η τιμή αυτή ίσως διαφοροποιηθεί με την εισαγωγή και της μονάδας αφαλάτωσης στο Παραλίμνι. Διευκρινίζεται όμως ότι η πρόταση που αφορά τα τελευταία τρία χρόνια, δηλαδή 2003 μέχρι 2005, θα πρέπει να μελετηθεί εκ νέου στο μέλλον όταν θα υπάρχουν πιο ακριβή στοιχεία μια και τα δεδομένα αλλάζουν ραγδαία, ιδιαίτερα σε περιόδους ανομβρίας.

**ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΟΔΑ ΓΙΑ ΠΟΣΙΜΟ ΝΕΡΟ
ΣΤΙΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΕΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ**

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

2.3.1.3 Γενικές Παρατηρήσεις

Σύμφωνα με στοιχεία από την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 1996/97 το μέσο κόστος ανά χρόνο ανά νοικοκυριό για ηλεκτρικό ρεύμα, τηλεφωνία και πόσιμο νερό είναι £182, £202 και £57 αντίστοιχα [5]. Η επιβάρυνση του οικογενειακού προϋπολογισμού για πόσιμο νερό είναι χαμηλή και η προτεινόμενη αύξηση της τιμής του νερού σε 44 σεντ/κ.μ. δεν προβλέπεται ότι θα επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στα οικονομικά ενός νοικοκυριού. Στο Σχεδιάγραμμα 1 δίνεται η σύγκριση των ετήσιων εξόδων για πόσιμο νερό σε διάφορες Ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Η Λευκωσία καταλαμβάνει τη μέση θέση.

Με βάση τις Συμφωνίες με την Διεθνή Τράπεζα και το Ταμείο του Κουβέιτ η τιμή του νερού για ύδρευση σε όλες τις πόλεις είναι ενιαία. Είναι πεποίθησης πολλών, και μάλιστα ορθή και δίκαιη, ότι η τιμή του νερού πρέπει να είναι σταδιακά αυξητική ανάλογα με την κατανάλωση, και στις καταναλώσεις πέραν των άμεσα αναγκαίων να γίνεται αποτρεπτικά ακριβή. Επιπρόσθετα τέτοια μέτρα όπως «τέλος υπερκατανάλωσης», «εποχιακό τέλος» κ.α. αναμφίβολα μειώνουν την κατανάλωση παρά το γεγονός ότι η ζήτηση πιστεύεται ότι είναι ανελαστική. Η επιβολή τέτοιων μέτρων εμπίπτει στη σφαίρα αρμοδιότητας και επιχειρησιακής θεώρησης των εργασιών των Τοπικών Αρχών. Σε αντίθεση η Κυβέρνηση πωλεί το νερό χονδρικά και σε ενιαία τιμή.

Είναι γνωστό ότι οι τιμές του νερού ύδρευσης στη Λεμεσό βρίσκονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Για παράδειγμα, για οικιακή κατανάλωση 180 κ.μ. το χρόνο στη Λεμεσό χρεώνεται μόνο με £31,80, στη Λευκωσία με £77,40 και στη Λάρνακα με £54,00. Εξάλλου βιομηχανική κατανάλωση 2000 κ.μ. ανά χρόνο, στη Λεμεσό χρεώνεται με £414, στη Λευκωσία με £1204 και στη Λάρνακα με £817. Η εξήγηση για τα χαμηλά τέλη του νερού στη Λεμεσό βρίσκεται στο γεγονός ότι ο μέσος όρος κόστους του νερού που παίρνει το ΣΥΛεμεσού από τα ΚΣΥ τα τελευταία 14 χρόνια είναι μόνο 8,4 σεντ/κ.μ. Ο Πίνακας στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 είναι σχετικός. Σημειώνεται ότι το ΣΥΛεμεσού παίρνει από τα ΚΣΥ 4,4 εκατ. κ.μ. νερού το χρόνο δωρεάν.

2.3.2 Άρδευση

Οι ολικές ανάγκες για αρδευτικούς σκοπούς στα Κυβερνητικά Υδατικά Έργα (ΚΥΕ) φθάνουν τα 80 εκατ. κ.μ. το χρόνο. Σε αντίθεση με την ύδρευση το νερό για αρδευτικούς σκοπούς από τα ΚΥΕ δίνεται και λιανικά σε ιδιώτες γεωργούς αλλά και χονδρικά σε Αρδευτικά Τμήματα.

Η ορθή διαδικασία καθορισμού/αναθεώρησης των τελών του νερού από τα ΚΥΕ για αρδευτικούς σκοπούς αποτέλεσε το αντικείμενο διαβουλεύσεων η ακόμη διαφωνιών μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων κρατικών και μη. Ορόσημο υπήρξε η γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα προς το Υπουργικό Συμβούλιο όταν λήφθηκε η απόφαση Αρ. 36.570 ημερομηνίας 6 Δεκεμβρίου 1991, όπου εγκρίθηκαν από την 1^η Ιανουαρίου 1992, τα τέλη πώλησης νερού από τα ΚΥΕ καθώς και τα άλλα συναφή τέλη και επιβαρύνσεις. Στη γνωμάτευση του ο Γενικός Εισαγγελέας διατύπωσε τη γνώμη «ότι τα αναθεωρημένα τέλη πώλησης νερού θα μπορούσαν να εφαρμοστούν με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου χωρίς τη ψήφιση νέας νομοθεσίας ή/και την έκδοση Κανονισμών».

2.3.2.1 Υφιστάμενα Αρδευτικά Τέλη

Στον Πίνακα 2 δίνονται τα ισχύοντα τέλη πώλησης νερού από τα ΚΥΕ για αρδευτικούς και άλλους σκοπούς καθώς και άλλα συναφή τέλη και επιβαρύνσεις. Τα τέλη και επιβαρύνσεις καθορίστηκαν με Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου. Οι Αποφάσεις και ημερομηνίες λήψης τους αναφέρονται στον Πίνακα 2.

Με βάση τις Συμφωνίες Δανείων με την Διεθνή Τράπεζα και το Ταμείο του Κουβέιτ για τη χρηματοδότηση της Φάσης II του Έργου του Νότιου Αγωγού το τέλος άρδευσης πρέπει να διασφαλίζει ανάκτηση τουλάχιστο του 38,0% του σταθμικού μέσου όρου του μοναδιαίου κόστους του νερού όλων των ΚΥΕ*. Με τα ισχύοντα τέλη ανακτάται μόνο το 22,3% του σταθμικού μέσου κόστους του νερού όλων των Έργων. Προκύπτει λοιπόν αβίαστα το συμπέρασμα ότι τα τέλη αυτά θα πρέπει να αναθεωρηθούν ώστε να ανακτάται το 38,0% του σταθμικού κόστους του νερού όπως προβλέπουν οι προαναφερόμενες Διεθνείς Συμφωνίες.

Για τα μη ΚΥΕ, όπως Αρδευτικά Τμήματα (ΑΤ) η τιμή του νερού που καθορίζεται υπό τα ίδια τα ΑΤ, καλύπτει τα λειτουργικά έξοδα και την απόσβεση μέρους των κεφαλαιουχικών δαπανών. Οι υπόλοιπες κεφαλαιουχικές δαπάνες καλύπτονται με δωρεά, από την Κυβέρνηση, που κάποτε φθάνει μέχρι και 95% της ολικής δαπάνης. Σε περιπτώσεις που υπάρχει πρόβλημα ασφάλειας των έργων τότε η Κυβέρνηση συνεισφέρει τα 2/3 περίπου των ετήσιων εξόδων συντήρησης.

2.3.2.2 Προτεινόμενα Αρδευτικά Τέλη

Το Τμήμα Αναπτυξέως Υδάτων έχει ετοιμάσει έκθεση για τη προτεινόμενη νέα τιμή του νερού για άρδευση με βάση την μεθοδολογία που προβλέπεται από τις Συμφωνίες Δανείων με την Διεθνή Τράπεζα και το Ταμείο του Κουβέιτ και περιγράφεται με λεπτομέρεια στην παράγραφο 2.1.1.

Με βάση τα νέα κόστη που νερού και λαμβάνοντας υπόψη για κάθε έργο το σημερινό κόστος, την ικανότητα των γεωργών να πληρώσουν και τις παρεχόμενες διευκολύνσεις ετοιμάστηκε ο Πίνακας 3 που δίνει τα σημερινά (ισχύοντα) και τα μελλοντικά τέλη νερού για τα έτη 2000 μέχρι 2003.

Σημειώνεται ότι τα τέλη αυξάνονται σταδιακά και φθάνουν το 2003 το 38,0% του σταθμικού μέσου όρου του μοναδιαίου κόστους όλων των έργων που είναι 11,64 σεντ/κ.μ. Το Έργο του Νότιου Αγωγού φέρει το ψηλότερο τέλος 12,50 σεντ/κ.μ. Τα άλλα αρδευτικά έργα φέρουν κάπως μικρότερο τέλος. Το τέλος για πρακτικούς σκοπούς μπορεί να θεωρηθεί σχεδόν ενιαίο.

-
- *Ο περί «Κυβερνητικών Υδατικών Έργων» Νόμος (κεφ. 341, Άρθρο 14(α)) επιτρέπει ανάκτηση μέχρι 40% και σε ειδικές περιπτώσεις μέχρι 65% του μέσου σταθμικού όρου του μοναδιαίου κόστους του νερού.*

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
Ισχύοντα Τέλη Πώλησης Νερού και Άλλες Επιβαρύνσεις από το ΚΥΕ

Α/α	Περιγραφή	Μονάδα	ΟΝΟΜΑ ΕΡΓΟΥ														Απόφ. Υπ. Συμβ.		
			Χρυσοχού	Αργάκα	Αγία Μαρίνα	Πωμός	Πάφος	ΝΟΤΙΟΣ ΑΓΩΓΟΣ					Γερμασόγεια Πολεμίδα	Βασιλικός Πεντάσχοι νος	Ξυλιάτος	Καλοπαναγιώτης	Αριθμός	Ημερομ.	
								Ακρωτήρι	Κίτι	Μαζωτός	Παρεκκλησιά	Κοκκινοχώρια							
1	ΤΕΛΗ ΝΕΡΟΥ																		
1,1	Για άρδευση σε Α/Τ	σέντ/κ.μ.	5,00	5,00	4,50	4,50	5,50	5,00	6,00	6,00	6,00	6,00	5,00	5,00	4,50	4,50	36,570	6/12/1991	
1,2	Για άρδευση παροχή σε άτομα	σέντ/κ.μ.	6,00	6,00	5,50	5,50	6,50	6,00	7,00	7,00	7,00	7,00	6,00	6,00	5,50	5,50	36,570	6/12/1991	
1,3	Για βιομηχανική κατανάλωση	σέντ/κ.μ.	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	44,492	3/7/1996	
1,4	Για βιομηχανική χρήση (οσο επιστρέφει στο δίκτυο του Έργου)	σέντ/κ.μ.	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	44,492	3/7/1996	
1,5	Για κτηνοτροφική κατανάλωση*	σέντ/κ.μ.	13,00	13,00	13,00	13,00	13,00	13,00	13,00	13,00	13,00	13,00	13,00	13,00	13,00	13,00	42,977	23/8/1995	
1,6	Νερό από υπερχειλίση	σέντ/κ.μ.	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	36,570	6/12/1991	
2	ΆΛΛΑ ΤΕΛΗ																		
2,1	Για υπερκατανάλωση (για χρησιμοποίηση ποσότητας νερού κατά 10% μεγαλύτερη της εγκριθ. Από ΤΑΥ)	σέντ/κ.μ.	15,00	15,00	10,00	9,00	14,00	26,00	33,00	33,00	33,00	33,00	13,00	21,00	22,00	30,00	36,570	6/12/1991	
2,2	Πάγιο ετήσιο τέλος (για ωφέλεια από το έργο)	£/δεκάριο	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	36,570	6/12/1991	
3	ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΕΙΣ																		
3,1	Για σύνδεση (εφ άπαξ)																		
	(α)-Υδρομετρητής (συνήθης)#	£/μετρητή	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	36,570	6/12/1991	
	(β)-Υδρομετρητής (αυτόματος)	£/μετρητή	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	41,067	18/5/1994	
	(γ)-Φίλτρο	£/δεκάριο	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	36,570	6/12/1991	
3,2	Για Συντήρηση/ Αντικατάσταση Σύνδεσης (ετησίως)																		
	(α)-Υδρομετρητής (συνήθης)	£/μετρητή	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	36,570	6/12/1991	
	(β)-Φίλτρο	£/δεκάριο	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	36,570	6/12/1991	
3,3	Για επανασύνδεση της παροχής	£/παροχή	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	36,570	6/12/1991	

Σημείωση: Το νερό για άρδευση χορτοπάτητα γηπέδων και για καλλιέργεια ψαριών προσφέρεται στη τιμή των 20 σέντ/κ.μ. Απόφαση Υπ. Συμβ. Αρ. 44.492 ημερ. 3/7/1996.

Γήπεδα Γκόλφ δεν περιλαμβάνονται

* Νερό που παρέχεται από όλα τα φράγματα αδιύλιστο για τις ανάγκες της κτηνοτροφίας. (περίπου 600 000 κ.μ. ετησίως)

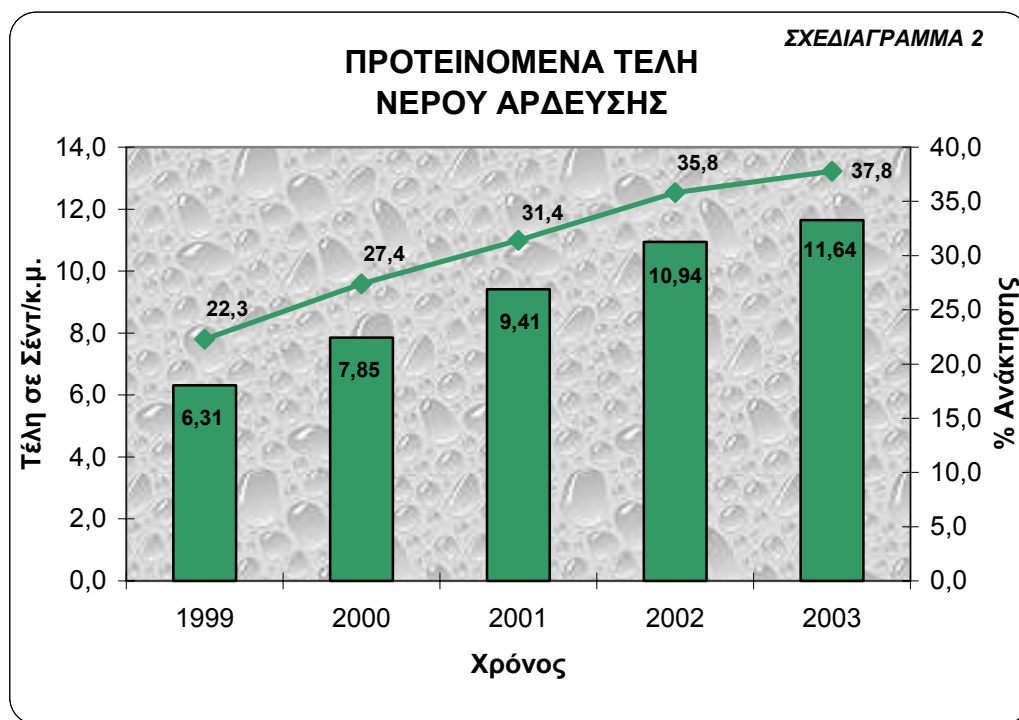
Υδρομετρητής συνήθης, διαμέτρου 2½ ιντζών.

Υδρομετρητής αυτόματος, διαμέτρου 2 ιντζών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
ΣΗΜΕΡΙΝΑ και ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ ΤΕΛΗ ΝΕΡΟΥ ΑΡΔΕΥΣΗΣ
Σέντζ/Κυβ.Μέτρο Νερού

Αρ	Όνομα Έργου	Σημερινά Τέλη		Μελλοντικά Τέλη			
		1990-1991	1992-1999	2000	2001	2002	2003
1	Αρδευτικό Έργο Χρυσοχούς	4,5/3,5	6,0	7,5	9,0	10,5	11,5
2	Αγία Μαρίνα	3,5	5,5	7,0	8,5	10,0	11,0
3	Πωμός	3,5	5,5	7,0	8,5	10,0	11,0
4	Αρδευτικό Έργο Πάφου	5,0	6,5	8,0	9,5	11,0	11,0
5	Γερμασόγια-Πολεμίδα	6,0	6,0	7,5	9,0	10,5	11,5
6	Έργο Νοτίου Αγωγού						
	6,1 Ακρωτήρι	6,0	6,0	7,5	9,0	10,5	11,5
	6,2 Κίτι- Μαζωτος-Παρεκ/σιά-Αθηαίνου-Κοκ	7,0	7,0	8,5	10,0	11,5	12,5
7	Βασιλικός-Πεντάσχοινος	4,5/3,5	6,0	7,5	9,0	10,5	11,5
8	Κίτι	3,0	5,5	7,0	8,5	10,0	11,0
9	Καλοπαναγιώτης	4,0	5,5	7,0	8,5	10,0	11,0
10	Ξυλιάτος	4,0	5,5	7,0	8,5	10,0	11,0
11	Βυζακιά			7,0	8,5	10,0	11,0
Τέλος Νερού Άρδευσης			6,31	7,85	9,41	10,94	11,64
Ποσοστό: Τέλος Αρδευτικού Νερού * 100/Σταθμικός Μέσος Όρος του Μοναδιαίου Κόστους όλων των Έργων			22,3	27,4	31,4	35,8	37,8

ή αυξήσεις κάθε άλλο χρόνο.

2.3.2.3 Γενικές Παρατηρήσεις

Με τις προτεινόμενες αυξήσεις στα τέλη νερού για άρδευση ικανοποιείται η προ πολλού από το 1990, απαίτησης των δανειοδοτικών οργανισμών για επιβολή τέτοιων τελών που να αποφέρουν ποσό ίσο με τουλάχιστο το 38% του μέσου σταθμικού όρου του μοναδιαίου κόστους του νερού από όλα τα ΚΥΕ. Η αύξηση στην τιμή του νερού άρδευσης από 6,31 σέντ/κ.μ. που είναι σήμερα στα 11,64 σέντ/κ.μ. το 2003 ή άλλως πως από 22,3% σε 38,0% του σταθμικού μέσου όρου του μοναδιαίου κόστους δεν είναι αποτρεπτικά μεγάλη αν ληφθεί υπόψη ότι η αύξηση αυτή καλύπτει μια μεγάλη χρονική περίοδο που ξεπερνά τη δεκαετία. Διευκρινιστικά αναφέρεται ότι παρά την αύξηση στη μέση τιμή του νερού οι επιδοτήσεις του νερού άρδευσης θα αυξηθούν από £6,9 εκατ. το 1999 σε £13,0 εκατομμύρια το 2003. Η αύξηση σε απόλυτους αριθμούς οφείλεται στην αύξηση των ποσοτήτων νερού που προγραμματίζεται ότι θα δοθούν τό 2003 σε σύγκριση με το 1999.

Παρόλα αυτά, προβλέπεται σχεδόν με βεβαιότητα ότι από τα προτεινόμενα νέα τέλη θα υπάρξουν έντονες αντιδράσεις από τους επηρεαζόμενους γεωργούς (αρδευτές), τις αγροτικές οργανώσεις, τους βουλευτές και άλλους. Είναι προσωπική μου γνώμη ότι μόνο με την αύξηση της τιμής του νερού θα υπάρξει ορθολογική χρήση του. Σε μια χώρα που υπάρχει σοβαρή λειψυδρία είναι ένδειξη πολύ κακής διαχείρισης να παράγονται τέτοια υδροβόρα γεωργικά προϊόντα όπως τα εσπεριδοειδή, τα καρπούζια, οι μπανάνες το κολοκάσι και να στέλλονται στο εξωτερικό, δηλαδή σε τελευταία ανάλυση να εξάγουμε το νερό μας που το οριακό του κόστος από την επόμενη υπαλλακτική πηγή, την αφαλάτωση, ξεπερνά κατά πολύ τα 54 σεντ/κ.μ. αν ληφθούν υπόψη και τα έξοδα μεταφοράς του νερού. Και είναι κακή διαχείριση που φθάνει τα όρια του παράλογου να παράγονται π.χ. λεμόνια και σταφύλια τη στιγμή που η παραγωγή τους ακόμη και στην επιχορηγούμενη τιμή του νερού των 6 σεντ/κ.μ. είναι οικονομικά ασύμφορη. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι σήμερα (1997) ο γεωργικός τομέας χρησιμοποιεί το 75% της ολικής κατανάλωσης νερού δίνοντας εργασία μόνο σε 9,1% του εργατικού δυναμικού και προσφέροντας μόνο 4,0% στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν. Για χάρη σύγκρισης αναφέρεται ότι ο βιομηχανικός τομέας χρησιμοποιεί μόνο το 1,5% του ετήσιου υδατικού ισοζυγίου αλλά δίνει εργασία σε 23,6% του εργατικού δυναμικού και προσφέρει 22,4% στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν. Επιπρόσθετα αναφέρεται ότι ο Υπουργός Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού σε δηλώσεις του στις 16/3/2000 χαρακτηριστικά δήλωσε ότι «ο τουρισμός είναι σήμερα ο στυλοβάτης της Κυπριακής Οικονομίας». Ο Τουρισμός χρησιμοποιεί όμως μόνο το 2,75% της ολικής κατανάλωσης νερού. Συμπερασματικά αναφέρεται ότι η τιμή του νερού πρέπει να αυξηθεί ακόμη περισσότερο έτσι που να καλύπτεται το ολικό κόστος σύμφωνα με την προτεινόμενη τιμολογιακή πολιτική και κανονισμούς για το νερό στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τονίζεται όμως ότι παράλληλα με την αύξηση της τιμής του νερού οι γεωργοί θα πρέπει να βοηθηθούν να αντικαταστήσουν τις υδροβόρες καλλιέργειες τους με άλλες λιγότερο υδροβόρες αλλά οικονομικά συμφέρουσες, όπως είναι τα άνθη, τα αρωματικά φυτά και τα πρώιμα λαχανικά κλπ. Εισήγηση είναι όπως οι επιπρόσθετες εισπράξεις ένεκα της αύξησης της τιμής του νερού – χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το 2003 θα φθάσουν τα £3,6 εκατ. – διατεθούν στους γεωργούς σαν επιπρόσθετη επιχορήγηση για αλλαγή των καλλιεργειών

τους και εφαρμογή νέων εξελιγμένων μεθόδων χρήσης και διαχείρισης του νερού. Στους γεωργούς θα πρέπει να συνεχίσει να παρέχεται ποικιλότροπη άλλη βοήθεια, αλλά ολοένα και πιο μικρή βοήθεια όσον αφορά την τιμή του νερού.

2.3.2 Άλλα Τέλη

Τα άλλα τέλη καλύπτουν τέτοιες χρήσεις όπως βιομηχανική, κτηνοτροφική, καθώς επίσης και την υπερκατανάλωση στον αρδευτικό τομέα. Στο Πίνακα 2 καταγράφονται τα διάφορα τέλη για κάθε χρήση καθώς επίσης και το ύψος των επιβαρύνσεων για σύνδεση, συντήρηση, αντικατάσταση των υδρομετρητών και φίλτρων και για επανασύνδεση της παροχής.

Τα τέλη αναθεωρούνται με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Το ύψος τους κυμαίνεται μεταξύ εκείνων της άρδευσης και ύδρευσης.

Κρίνεται ότι και τα τέλη νερού για τη βιομηχανία και κτηνοτροφία είναι χαμηλά και θα πρέπει και αυτά να αναθεωρηθούν αυξητικά. Οι ποσότητες του νερού που δίνονται από τα ΚΥΕ για βιομηχανική και κτηνοτροφική χρήση είναι πολύ χαμηλές.

Παρατηρείται ότι στον Πίνακα 2 δεν υπάρχει τέλος για άρδευση γηπέδων γκόλφ. Τούτο επειδή έχει αποφασισθεί να μη δίνεται νερό από τα ΚΥΕ για άρδευση γηπέδων γκόλφ. Τα νέα γήπεδα γκόλφ θα πρέπει να χρησιμοποιούν ανακυκλωμένο νερό.

3. ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην οδηγία της Com(97)[4] υποστηρίζει ένθερμα την εφαρμογή τιμών πλήρους ανάκτησης του κόστους. Το κόστος του νερού αποτελείται από τα εξής συστατικά στοιχεία:-

- κόστος λειτουργίας, συντήρησης, διαχείρισης/διοίκησης
- κόστος απόσβεσης κεφαλαίου (καταβολές κεφαλαίου και τόκων)
- κόστος περιβάλλοντος
- κόστος εξάντλησης των πόρων

Το κόστος περιβάλλοντος σύμφωνα με το άρθρο 3.7 της Οδηγίας αντιπροσωπεύει την περιβαλλοντική βλάβη που επιβάλλουν ορισμένοι χρήστες του νερού σε πολλούς άλλους χρήστες συμπεριλαμβανομένων των μελλοντικών χρηστών ή του κοινωνικού συνόλου. Παράδειγμα περιβαλλοντικού κόστους είναι η χρήση του νερού του φράγματος Κούρη για ύδρευση και άρδευση και η μη διάθεση του για το βιότοπο της λίμνης στο Ακρωτήρι όπως εγίνετο πάντοτε. Η χαμένη αξία του βιότοπου ένεκα της μη διάθεσης του νερού αποτελεί το περιβαλλοντικό κόστος του νερού από το φράγμα του Κούρη.

Το κόστος εξάντλησης των πόρων σύμφωνα με το ίδιο άρθρο αντιπροσωπεύει τις χαμένες ευκαιρίες άλλων χρηστών ύδατος λόγω εξάντλησης του πόρου πέραν των φυσικών δυνατοτήτων του ανεφοδιασμού ή ανάκτησης. Για παράδειγμα η άντληση των υπόγειων υδάτων πέραν του ρυθμού ανανέωσης πρέπει να φορολογείται με κόστος/φόρο αρκετά ψηλό. Έτσι, θα εξοικονομείται νερό για χρήση του από τις επόμενες γενιές.

Ο στόχος της πλήρους ανάκτησης του κόστους χρήσης του νερού θεωρείται από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σαν η «αρχή της υγιούς διαχείρισης των υδάτων» και ότι η αρχή αυτή ενθαρρύνει την αποδοτικότερη χρήση του νερού συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία αειφόρου και πιο αξιόπιστης παροχής. Ορισμένα κράτη μέλη όπως η Δανία, Γερμανία, Κάτω Χώρες, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο εφαρμόζουν ήδη την αρχή πλήρους ανάκτησης του κόστους της συλλογής και της επεξεργασίας των λυμάτων καθώς και της άντλησης και της διανομής πόσιμου νερού. **Με το άρθρο 12 της Οδηγίας τα κράτη μέλη υποχρεώνονται όπως μέχρι το 2010 ανακτάται πλήρως το κόστος του νερού τουλάχιστο στους τομείς οικιακών, βιομηχανικών και γεωργικών χρήσεων.**

Από τα πιο πάνω εξάγεται το συμπέρασμα ότι η τιμολογιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα αρχίζει να εφαρμόζεται πλήρως από το 2010 θα επιφέρει σοβαρές μεταβολές στη αντίστοιχη Κυπριακή τιμολογιακή πολιτική και ιδιαίτερα στο τομέα της άρδευσης. Η χρέωση από 38% του σταθμικού μέσου όρου του μοναδιαίου κόστους που θ' αρχίσει να ισχύει από το 2003, θα πρέπει να αυξηθεί το 2010 στο 100%. Επιπρόσθετα θα πρέπει να προστεθεί και το κόστος περιβάλλοντος και εξάντλησης των πόρων. Η Κύπρος, κάτω από αυτές τις συνθήκες, ίσως αναγκασθεί να ζητήσει να της χορηγηθεί προσωρινή εξαίρεση από την πλήρη εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Τιμολογιακής Πολιτικής όσον αφορά την τιμή του νερού για άρδευση, βάσει του Άρθρου 12(γ) της Οδηγίας.

Τέλος αναφέρεται πληροφοριακά ότι και άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ιδιαίτερα η Ισπανία και η Ελλάδα θα αντιμετωπίσουν τα ίδια προβλήματα. Γι' αυτό στην πρόσφατη συζήτηση της Οδηγίας στην Επιτροπή Περιβάλλοντος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στις 27 Ιανουαρίου 2000, η Οδηγία δεν έγινε αποδεκτή στην ολότητα της και ιδιαίτερα η πρόνοια για ανάκτηση του κόστους εξάντλησης των πόρων και η πρόνοια για ανάκτηση του κόστους από κάθε τομέα ξεχωριστά. Ωστόσο εγκρίθηκαν αυστηρότερες διατάξεις όσον αφορά την ρύπανση των νερών. Είναι βέβαιο ότι με την εισδοχή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα κληθούμε να πληρώσουμε ψηλότερα τέλη για το νερό και ιδιαίτερα για το νερό άρδευσης.

4. ΣΥΝΟΠΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ/ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Ο τρόπος υπολογισμού των τελών άρδευσης βασίζεται στη μέθοδο της «Τρέχουσας Αξίας» ενώ τα τέλη ύδρευσης υπολογίζονται με την μέθοδο του «Ισοσκελισμένου Προϋπολογισμού».
- Το αρδευτικό τέλος είναι σχεδόν το ίδιο για όλα τα αρδευτικά έργα. Από το 1992 μέχρι σήμερα το τέλος, κατά μέσον όρο, είναι 6,31 σεντ/κ.μ. και αντιπροσωπεύει το 22,3% του σταθμικού μέσου όρου του κατά μονάδα κόστους. Προτείνεται όπως το 2003 το τέλος αυξηθεί στα 11,64 σεντ/κ.μ. φθάνοντας έτσι το 38% του σταθμικού μέσου όρου του μοναδιαίου κόστους. Η επιχορήγηση του νερού το 2003 θα φθάσει τα £13,0 εκατομμύρια. Ενδείκνυται η μείωση της επιχορήγησης και η περαιτέρω αύξηση των τιμών του νερού.

- Το υδρευτικό τέλος είναι ενιαίο για όλες τις πόλεις εκτός της πόλης της Πάφου. Οι χαμηλότερες τιμές στη πόλη της Λεμεσού αναφέρονται στις λιανικές τιμές και όχι στις τιμές από τα ΚΥΕ. Προτείνεται όπως από το 2000 το τέλος αυξηθεί από 33,5 σεντ/κ.μ. στα 44 σεντ/κ.μ. Το ισχύον τέλος εφαρμόστηκε πριν 6 χρόνια την 1^η Ιανουαρίου, 1994 αν και ακόμη δεν έχει εγκριθεί από την Βουλή των Αντιπροσώπων. Το μέσον κόστος ανά χρόνο ανά νοικοκυριό για νερό, ρεύμα και τηλέφωνο είναι £57, £182 και £202 αντίστοιχα.
- Η μέθοδος υπολογισμού των τελών ύδρευσης είναι πιο ακριβής αλλά και πιο πολύπλοκη. Δίνει κατά κανόνα ψηλότερα τέλη από την αντίστοιχη μέθοδο υπολογισμού των τελών άρδευσης.
- Και οι δύο μέθοδοι δεν λαμβάνουν υπόψη το περιβαλλοντικό και το κόστος εξάντλησης των πόρων.
- Παρατηρείται μια μακροχρόνια δυστοκία στην έγκριση των νέων τελών του νερού από την Βουλή των Αντιπροσώπων. Χρειάζεται ίσως αναθεώρηση της σχετικής νομοθεσίας για επιτάχυνση των διαδικασιών ανάγκης έγκρισης των νέων τελών από την Βουλή, ή ακόμη και κατάργησης της έγκρισης από τη Βουλή όπως γίνεται και με τα τέλη για το ηλεκτρικό ρεύμα.
- Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην Οδηγία της COM(97) υποστηρίζει ένθερμα την εφαρμογή τιμών πλήρους ανάκτησης του κόστους από το έτος 2010. Επειδή το νερό θεωρείται σαν οικονομικό αγαθό η Επιτροπή εισηγείται και την περίληψη του περιβαλλοντικού καθώς επίσης και του κόστους εξάντλησης των πόρων. Η Κύπρος στα πλαίσια εναρμόνισης της με την Ευρωπαϊκή Ένωση θα αυξήσει και μάλιστα σημαντικά την τιμή του νερού και ιδιαίτερα την τιμή του νερού άρδευσης στην επόμενη δεκαετία.

Είναι πεποίθηση του γράφοντα ότι η καλύτερη διαχείριση της ζήτησης του νερού επιτυγχάνεται με την κατάλληλη τιμολογιακή πολιτική που εδράζεται στην αρχή ότι η τιμή του νερού πρέπει να αντικατοπτρίζει κόστος του νερού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Μέθοδοι Υπολογισμού των Τελών Νερού για Άρδευση και Ύδρευση

Μέθοδος 1 Τρέχουσα Αξία (Present Worth Value)

Τέλη Άρδευσης

$$T_B = OLE_B / Q_B + \sum_{t=1}^{t=40} (KE_t * (1+i)^{-(B-t)}) / \sum_{t=1}^{t=40} Q_t * (1+i)^{-(B-t)}$$

Μέθοδος 2 Ισοσκελισμένος Προϋπολογισμός (Balanced Budget)

Τέλη Ύδρευσης

$$T_B = [OLE_B + \text{ψηλότερο } \left\{ \begin{array}{l} \text{Ανάγκες Εξυπ. Χρέους} \\ \text{Από} \quad \quad \quad \text{ή} \\ \text{Απόσβεση} \end{array} \right\} + (KK_B - KK_{B-1})] / Q_B$$

Όπου:

T_B = Μοναδιαίο κόστος του νερού, στο χρόνο ανάλυσης B σε $\text{£}/\text{m}^3$

OLE_B = Ολικό Λειτουργικών Εξόδων, στο χρόνο ανάλυσης B, σε £

KE_t = Κεφαλαιουχικές Επενδύσεις στο χρόνο t σε £ , περιλαμβανομένων και των επενδύσεων αντικατάστασης

i = Ετήσιο Επιτόκιο π.χ. 0,08 για 8%

B = Έτος ανάλυσης (Έτος αναφοράς τέλους)

Q_t = Ποσότητα νερού στο χρόνο t σε m^3

KK_B = Κεφάλαιο Κίνησης στο χρόνο ανάλυσης B σε £

Ετήσια Λειτουργικά Έξοδα

$$ΟΛΕ_B = \text{Λειτουργία} + \text{Συντήρηση} + \text{Ενέργεια} + \text{Αγορά Νερού} + \text{Διοίκηση} + \text{Διύλιση/Επεξεργασία}$$

- i: Λειτουργία = f(Αρ. Εργατών, Ετήσια ημερομίσθια
Αύξηση ημερομισθίων, [2,0%],
Πληθωρισμός [2,5%])
- ii: Συντήρηση = f (Αρχικές επενδύσεις, Ηλικία και
είδος έργου).
- iii: Ενέργεια = f (Τιμή ηλεκτρ. ρεύματος (ταρίφα),
Τιμή καυσίμων)
- iv: Αγορά Νερού = f (Πηγή, Κόστος άντλησης και
μεταφοράς)
- v: Διοίκηση = f (Μισθοί υπαλλήλων στα
Κεντρικά Γραφεία, μεταφορικά,
επικοινωνίες, μικροϋπολογιστές)
- vi: Διύλιση/
Επεξεργασία = f (Ποσότητα, Ποιότητα εισερχο-
μένου & εξερχομένου νερού)
Άρδευση → Εξαγνισμένα λύματα,
Τριτογ. επεξεργασία
Υδρευση → Κόστος χημικών
προϊόντων π.χ. χλώριο
θειικό αργίλιο κ.λ.π.

Κεφαλαιουχικές Επενδύσεις (ΚΕ_t)

- i) Βασικό κόστος για:
- α) Κατασκευή υδατοφρακτών, λιμνοδεξαμενών, δεξαμενών
 - β) Εγκατάσταση κεντρικών αγωγών, αρδευτικών δικτύων, φίλτρων
 - γ) Ανόρυξη και αξιοποίηση γεωτρήσεων
 - δ) Κατασκευή αντλητικών συγκροτημάτων
 - ε) Εγκατάσταση ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού και
- ii) Κεφαλαιοποιημένοι τόκοι
- iii) Μισθοί και άλλα έξοδα Λειτουργιών στα Κεντρικά Γραφεία για μελέτες και επίβλεψη κατασκευών.

Κεφάλαιο Κίνησης

$$ΚΚ_B = \text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}_B - \text{Τρέχουσες Υποχρεώσεις}_B$$

(Μπορεί να μετατραπεί σε ρευστό σε μικρή χρονική περίοδο, < 1 χρόνο)

(Υποχρεώσεις που πρέπει να πληρωθούν σε μικρή χρονική περίοδο, <1 χρόνο)

$$\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό} = \text{Μετρητά} + \text{Εισπρακτέοι Λογαριασμοί} + \text{Αποθέματα}$$

$$\text{Τρέχουσες Υποχρεώσεις} = \text{Πληρωτέοι Λογαριασμοί} + \text{Οφειλόμενα Ποσά σε Προμηθευτές}$$

Περιγραφή	Εξίσωση	Παρατηρήσεις
Μετρητά	1/36 (ΟΛΕ + Επενδύσεις εγχώριες)	Διαθέσιμη ποσότητα Χρημάτων οποιαδήποτε στιγμή. 10 ημερών μετρητά.
Εισπρακτέοι Λογαριασμοί	1/2 (Ολικών Εισοδημάτων)	Λογαριασμοί που δεν έχουν ακόμη εισπραχθεί. Ενός μηνός καθυστερημένοι λογαριασμοί.
Αποθέματα	1/4 (Χημικά + Συντήρηση)	Αξία αποθηκευμένων προμηθειών π.χ. χημικά, ανταλλακτικά. Τριών μηνών προμήθειες.
Πληρωτέοι Λογαριασμοί	1/5 (Ενέργεια + Χημικά + Αγορά Νερού)	Λογαριασμοί πληρωτέοι σε προμηθευτές. 20% των ετήσιων εξόδων
Οφειλόμενα Ποσά σε Προμηθευτές	0,15 (Επενδύσεων εγχώριων)	Ποσό παρακράτησης από προμηθευτές εγχώριων υλικών. Είναι ειδικός «Πληρωτέος Λογαριασμός»!

Σημειώσεις: Ποσότητες σε £ στο χρόνο ανάλυσης, Β.

Ανάγκες Εξυπηρέτησης Χρέους

Αποπληρωμή Κεφαλαίου και Τόκου των Ξένων και Κυβερνητικών Δανείων.

A: Ξένα Δάνεια

18 Δάνεια από: Διεθνή Τράπεζα (IBRD), Ταμείο του Κουβέϊτ (KFAED), Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΙΒ) και Δυτική Γερμανία (ΚWΒ)

Όροι των Δανείων καθορίζονται στις Συμφωνίες

B: Κυβερνητικά Δάνεια

Εδάφιο 4.06 του Δανείου CY2914 με τη Διεθνή Τράπεζα:-

- Οι Κυβερνητικές πιστώσεις είναι «εξοφλητέες σε 40 έτη μετά από μια πενταετή περίοδο χάριτος με επιτόκιο 9% ετησίως»
- Ο τόκος κατά την περίοδο κατασκευής του έργου κεφαλαιοποιείται.
- Ο τόκος κατά την περίοδο χάριτος πληρώνεται το χρόνο που αναφέρεται.
- Οι 40 ετήσιες πληρωμές (χρεωλύσιο+τόκοι) είναι ίσες.
- Το επιτόκιο είναι ισάξιο με εκείνο των Κρατικών Ονομαστικών Χρεογράφων Αναπτύξεως.

Απόσβεση

Επενδύσεις → Ενεργητικό (Περιουσιακά Στοιχεία) → Απόσβεση

Ποσοστό Απόσβεσης → α: Μέθοδος της Ευθείας Γραμμής
β: Υπολειμματική Αξία = 0

Ετήσια Ποσοστά Απόσβεσης

α: Έργα Πολιτικής Μηχανικής, Γεωτρήσεις	2,5% (40 χρόνια)
β: Ηλεκτρομηχανολογικός Εξοπλισμός	5,0% (20 χρόνια)
γ: Φράγματα, Δεξαμενές	1,0% (100 χρόνια)
δ: Σωλήνες	2,5% (40 χρόνια)

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΕΜΕΣΟΥ
Ποσότητα Νερού από ΤΑΥ 1986 - 1999, Χρεώσεις.

Ετος	Ολική Ποσότητα από ΤΑΥ σε κ. μ.	Πηγή	Δωρεά Ποσότητα	Ποσότητα που χρεώθηκε	Αποφάσεις Υπ. Συμβ.		Εγκεκρ. από Βουλή		Πληρωμές μέχρι σήμερα (ΛΚ)	Αρθροιστικό Οφειλόμενο Ποσό (ΛΚ) (Απ.Υ.Σ.)
					Τιμή Νερού (σ/κ.μ.)	Θεωρητικά Οφειλόμενο Ποσό (ΛΚ)	Τιμή Νερού (σ/κ.μ.)	Οφειλόμε. Ποσό (ΛΚ)		
1986	4.872.549	Γ. Ποτ.Γερμ.	2.500.000	2.372.549	3,70	87.784		87.784	87.784	0
1987	4.200.062	Γ. Ποτ.Γερμ.	2.500.000	1.700.062	3,70	62.902		62.902	21.341	41.561
1988	4.680.400	Γ. Ποτ.Γερμ.	2.606.770	2.073.630	3,70	76.724		76.724	0	118.286
1988	542.150	Νέες Γ. Ποτ.Γερμ.	0	542.150	3,70	20.060		20.060	0	138.345
1989	5.051.186	Γ. Ποτ.Γερμ.	2.667.000	2.384.186	3,70	88.215		88.215	0	226.560
1989	458.700	Νέες Γ. Ποτ.Γερμ.	0	458.700	3,70	16.972		16.972	0	243.532
1990	3.184.200	Γ. Ποτ.Γερμ.	2.667.000	517.200	3,70	19.136		19.136	0	262.668
1990	2.314.015	Νέες Γ. Ποτ.Γερμ.	0	2.314.015	3,70	85.619		85.619	0	348.287
1991	2.007.434	Γ. Ποτ.Γερμ.	2.667.000	0	3,70	0		0	0	348.287
1991	1.288.077	Νέες Γ. Ποτ.Γερμ.	0	1.288.077	3,70	47.659		47.659	0	395.946
1992	4.681.199	Γ. Ποτ.Γερμ.	2.667.000	2.014.199	3,70	74.525		74.525	0	470.471
1992	1.340.634	Νέες Γ. Ποτ.Γερμ.	0	1.340.634	3,70	49.603		49.603	0	520.075
1993	4.076.685	Γ. Ποτ.Γερμ.	2.667.000	1.409.685	3,70	52.158		52.158	0	572.233
1993	2.098.245	Νέες Γ. Ποτ.Γερμ.	0	2.098.245	3,70	77.635		77.635	0	649.868
1994	2.086.299	Γ. Ποτ.Γερμ.	2.667.000	0	3,70	0		0	0	649.868
1994	1.212.428	Νέες Γ. Ποτ.Γερμ.	0	1.212.428	3,70	44.860		44.860	0	694.728
1994	2.292.440	Διυλ. Νερ. Λ/σου	1.700.000	592.440	33,50	198.467	27,00	159.959	43.248	849.947
1995	2.806.847	Γ. Ποτ.Γερμ.	2.667.000	139.847	3,70	5.174		5.174	0	855.121
1995	493.830	Νέες Γ. Ποτ.Γερμ.	0	493.830	3,70	18.272		18.272	0	873.393
1995	3.341.006	Διυλ. Νερ. Λ/σου	1.700.000	1.641.006	33,50	549.737	27,00	443.072	119.793	1.303.337
1996	3.271.741	Γ. Ποτ.Γερμ.	2.667.000	604.741	33,50	202.588	27,00	163.280	0	1.505.925
1996	2.002.780	Νέες Γ. Ποτ.Γερμ.	0	2.002.780	3,70	74.103		74.103	0	1.580.028
1996	3.433.726	Διυλ. Νερ. Λ/σου	1.700.000	1.733.726	33,50	580.798	27,00	468.106	0	2.160.826
1997	1.246.270	Γ. Ποτ.Γερμ.	2.667.000	0	33,50	0	27,00	0	0	2.160.826
1997	2.033.416	Νέες Γ. Ποτ.Γερμ.	0	2.033.416	3,70	75.236		75.236	0	2.236.062
1997	5.740.258	Διυλ. Νερ. Λ/σου	1.700.000	4.040.258	33,50	1.353.486	27,00	1.090.870	0	3.589.549
1998	965.525	Γ. Ποτ.Γερμ.	2.667.000	0	33,50	0	27,00	0	0	3.589.549
1998	126.196	Νέες Γ. Ποτ.Γερμ.	0	126.196	3,70	4.669		4.669	0	3.594.218
1998	21.086	Νέες Γ. Ποτ.Γερμ.	0	21.086	33,50	7.064	27,00	5.693	0	3.601.282
1998	5.947.802	Διυλ. Νερ. Λ/σου	1.700.000	4.247.802	33,50	1.423.014	27,00	1.146.907	0	5.024.296
1999	618.827	Γ. Ποτ.Γερμ.	2.667.000	0	33,50	0	27,00	0	0	5.024.296
1999	87.326	Νέες Γ. Ποτ.Γερμ.	0	87.326	33,50	29.254	27,00	23.578	0	5.053.550
1999	7.194.761	Διυλ. Νερ. Λ/σου	1.700.000	5.494.761	33,50	1.840.745	27,00	1.483.585	0	6.894.295
ΟΛΙΚΟ	85.718.100		47.143.770	44.984.975		7.166.462		5.966.357	272.167	

Μέσο Κόστος στο ΣΥΛ (1986-99)

8,360 σ/κ.μ.

α) Γ. Ποτ.Γερμ. = Γεωτρήσεις Ποταμού Γερμασόγειας. Εκαλύπτοντο με ειδική συμφωνία μέχρι το 1995

Τιμή 3,5 σ/κ.μ. (2 667 000 κ.μ. ατελής ποσότητα ετησίως)

β) Νέες Γ. Ποτ.Γερμ. = 4 Νέες Γεωτρήσεις Ποταμού Γερμασόγειας. Εκαλύπτοντο με ειδική συμφωνία μέχρι την 31 Μαΐου 1998.

Τιμή των 3,5 σ/κ.μ.

γ) Διυλ. Νερ. Λ/σου = Διυλιστήριο Νερού Λεμεσού (1 700 000 κ.μ. τελής ποσότητα ετησίως)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1: **“Cyprus Water Planning and Management Strategy”** The World Bank, Report No. 14449-CY, August 12, 1996.
- 2: Επιστολή Γραφείου Προγραμματισμού, Αρ. Φακ. 197/81/6, ημερομηνίας 30/9/1999.
- 3: **“Συμφωνία Δανείου CY2914 μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας και της Διεθνούς Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης”** Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας Αρ. 2336, 8 Ιουλίου 1988, Κυβερνητικό Τυπογραφείο, Λευκωσία 1988.
- 4: **“Πρόταση ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ περί θεσπίσεως πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής υδάτων”**, COM (97) 49 τελικό, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Βρυξέλλες 26.02.1997.
5. Επιστολή Τμήματος Στατιστικής και Ερευνών, Αρ. Φακ. 606, ημερομηνίας 10 Μαρτίου, 1999.